

Mihai CABA

„Dragă și dulce Veronică”

M.C. – publicist în reviste culturale din țară și din diaspora, participant activ la viața culturală a Cetății. În 1960 a absolvit secția reală a Liceului Internat „Costache Negruzzi” și, în 1965, secția electroenergetică a Facultății de Electrotehnică Iași. A publicat în presa locală și națională numeroase articole cu caracter tehnic, istoric și literar. A semnat volumele: „Negruzzi”... pe firul amintirilor (2013), *Răsfoind un volum și altele...* (2014), *Lumina unei prestigioase aniversări – Școala de la Lespezi – 150!* (2014), *O viață pe drumul Luminii* (2015), *Lespezi, între legendă și împlinire* (2015), *Castanul Unirii de la Vișan* (2016) și *Un erou s-a întors acasă* (2017) ș.a. Activează în cadrul Societății Culturale „Junimea 90” și a Asociației Literare „Păstorel” Iași.

Titlul epistolar conduce, desigur, la Veronica Micle, cea pe care astfel o alinta Mihai Eminescu (și nu numai așa!) în nenumăratele sale scrisori de dragoste adresate celei pe care o venera peste poate, într-o corespondență înfripată între ei de-a lungul mai multor ani, pentru a suplini cumva calvarul depărtării Iași – București, așternute potrivit din 1877, când poetul a fost chemat expres de către scriitorul și prietenul său Ioan Slavici la București, unde a avut șansa primirii unui post, mai întâi de gazetar și apoi de redactor-șef al ziarului „Timpul”.

Iată ce îi scria *Emin* (așa obișnuia să-și semneze epistolele adresate *dragei lui Veronicuțe!*) în acea perioadă greu de suportat a exilului său în Capitală: „Sunt cinci ceasuri de dimineață și eu, luându-mă cu lucrul, n-am putut închide ochii încă. Acum, după ce-am sfârșit câte aveam de făcut, îmi închei ziua gândind la tine, pasărea mea cea sprintenă, cea voioasă și tristă totodată și aș vrea să pun mâna pe tine, să te sărut pe aripă... pe locul unde va fi fost odată două aripi, pe umărul tău cel alb și rotund și frumos. Dar trebuie să-mi pun pofta-n cui, căci în acest moment tu dormi dusă, în pătuțul tău așternut desigur c-o fină pânză de in, iar eu mă uit în lumânare și gândesc la tine. Dormi și nu te trezi, draga mea Nicuță, că eu te păzesc tocmai de aici” (7 martie 1880).

Și cuvintele de răspuns ale Veronicăi nu se dezmințeau în dorul ei abia stăpânit: „Eminul meu iubit, (...) când vii să te revăd, să te mai pup, să te mai cânăjesc și apoi să te mai mângâi, și să-ți cer iertare frumușel și apoi într-o lungă și dulce sărutare să se uite toate relele. Când? Mișule când ai putea să vii la Iași să fim împreună ce bine ar fi! Dar tu nicicând nu te gândești la așa ceva, vălmășagul Bucureștilor îți răpește dorul de mine, viața ta e plină și nu simte trebuința prezenței mele, totuși te pup și te răspup și te îmbrățișez doucement et gentilement. Toute a toi Veronica” (19 martie 1880).

Veronica Micle la 16 ani

Înamorat și impresionat, poetul ar fi dat desigur o *raită* la Iași, mai ales că și dragul său prieten *Ionică* (Creangă!) îl tot implora să revină aici („Vino, frate Mihai, că fără tine mă simt străin!”), numai că, pe lângă neputința găsirii unui cât de mic răgaz la redacție, nu găsea nici trebuincioasele cheltuieli materiale spre a-și împlini dorința.

Iată, în schimb, ce-i propunea mai târziu Veronicăi: „(...) Și încă să mai știi una. Mi-am scos ceasornicul meu de aur de unde ședea cu chirie la părintele Strul Avrum și mă fudulesc cu el. Știi că în el e pururea posibilitatea imediată de-a te aduce la București cu nepusă-n masă, căci el reprezintă oricând capitalul necesar pentru transportul celui mai scump odor ce-l am eu în Iași, încât eu îmi imaginez următoare consecuțiune în prezența celor două odoare ale mele: când tu vei fi aici, el poate lipsi, când tu vei lipsi el va-ncerca să vie la loc. Îți poți tu închipui a cui prezență o prefer. Ce faci c-un ceasornic? Te uiți la el. Pe când cu tine? Câte nu facem noi de par ceasurile minute și zilele sferuri de ceas?” (7 februarie 1882).

Aplecarea spre această corespondență memorabilă dintre Poet și Muza lui inspiratoare, fie dintr-o pornire de cititor împătimit, fie și dintr-o simplă curiozitate, are menirea să reliefeze miezul unei relații înrâuri-

toare pentru istoria literaturii române. Această oportunitate este oferită drept un *regal bibliofil* de către prestigioasa editură ieșeană Polirom, care avea s-o dea la iveală în anul 2000, prin apariția revelatoare a volumului epistolar *Dulcea mea Doamnă/Eminul meu iubit. Corespondența inedită Mihai Eminescu – Veronica Micle*, considerat pe bună dreptate un adevărat eveniment literar al anului respectiv, în care se împlinea un veac și jumătate de la nașterea amândurora. Cuprinzând fragmente sau reproduceri integrale ale scrisorilor celor

Ultima fotografie a Veronicăi

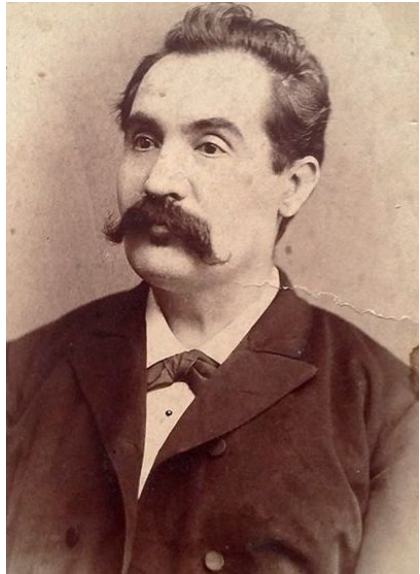
doi poeți îndrăgostiți, volumul în speță acoperă biografic mai cu seamă perioada anilor 1880-1882 și aruncă o lumină clară asupra tuturor accentelor idilice, dragăstoase, de zbulcium și suferință, de căderi în ispită, de remușcări și de reveniri în speranța împlinirii iubirii.

Dar pentru a înțelege mai bine contextul acestor scrisori memorabile, care subliniază aspecte inedite asupra exegezei liricii eminesciene, se impune mai întâi de toate o scurtă introspecție biografică a vieții Veronicăi Micle: născută în familia cizmarului Câmpeanu din Năsăud, în 22 aprilie 1850 (la aproape 100 de zile de la nașterea lui Mihai Eminescu!) și, rămasă fără tată, dar și fără un venit familial stabil, se mută împreună cu mama sa Ana la Tg. Neamț și de acolo, în 1853, la Iași, unde, după terminarea claselor primare, absolvă în 1863, cu calificativul *eminent*, Școala centrală de fete; din comisia de examinare făcea parte, alături de Titu Maiorescu, și prof. univ. Ștefan Micle, care avea să fie impresionat, deopotrivă, de frumusețea și de inteligența ei sclipitoare. N-a fost deloc de mirare că în 7 august 1864, la Cluj, la doar 14 ani ai Veronicăi, viitorul rector al universității ieșene, aflat la 46 de ani, se căsătorește cu ea și-i atribuie numele de Micle. De aici încolo grija pentru lipsurile materiale

ia un sfârșit convenabil, mai ales că în perioada 1867-1875 profesorul de chimie Șt. Micle devine rectorul universității. În 1866, Veronica devine mamă, la 16 ani, când a născut-o pe Valeria, iar doi ani mai târziu, în 1868, o naște și pe Virginia Livia, cel de al doilea copil al familiei Micle. În 1872, rectorul Ștefan Micle își trimite soția la Viena pentru un consult medical, ocazie cu care îl roagă pe rectorul universității vieneze să-i înlesnească soției sale cunoașterea capitalei imperiale.

Astfel, în primăvara aceluiași an, ca un semn sortit iubirii, are loc la Viena întâlnirea dintre Mihai Eminescu, student aici la filozofie, tânăr prezentabil cu plete fluturânde pe spate, cu frunte înaltă și ochi luminoși, și Veronica Micle, *ingerul blond*, cu părul lung și bogat și cu ochi albaștri, o doamnă în vârstă de 22 de ani (precum și ai lui!), căsătorită de opt ani și mamă a doi copii, venită la Viena „să se caute pentru o suferință oareșicare”, dar să și admire eleganța proverbială a acestui renumit oraș european. N-a fost de mirare că săgeata lui Cupidon avea să le străpungă inimile, iar rătăcirile lor îndelungate pe străzile vieneze și vizitele de prin muzee ori galerii de artă aveau să înflorească într-o iubire pătimașă.

Numeroșii biografi și exegeți ai operei eminesciene aveau să conchidă la unison că de la acest moment magic „a început între cei doi o poveste

Mihai Eminescu – prima și ultima fotografie

te tumultoasă de dragoste, care avea să continue, cu toate meandrele ei, până la sfârșitul vieții”. Însuși strălucitul critic literar George Călinescu îl confirmă detaliat în ampla sa lucrare *Viața lui Mihai Eminescu*, reeditată în 1989.

În 1874, după doi ani de studii la Berlin, Mihai Eminescu revine în țară și la 1 septembrie se stabilește la Iași, ca director al Bibliotecii Centrale, poate că și din motivul neuitatelor amintiri ale plimbărilor sale cu Veronica pe străzile Vienei. Într-adevăr, în 8 noiembrie 1874, în chiar ziua onomasticii sale, poetul îi adresează Veronicăi o primă scrisoare în termeni convenționali: „Stimată Doamnă, aseară v-am zărit într-o loje, pe care o ocupați la reprezentația de binefacere dată în folosul săracilor, în sala societății dramatice. Atunci, mi-am amintit de invitația primită, de a veni într-o joi la serata dv. literară. (...) Cred că voi putea ceti în salonul dv. o poezie (...). Primiți respectul meu, Mihai Eminescu”.

S-ar cuveni subliniat acum faptul că Veronica Micle, după ce se lăsase prinsă în *mrejele aripate* ale minunatelor poezii eminesciene, apărute după 1866, mai cu seamă în „Convorbiri literare”, sau poate (cine știe?) după momentul crucial al cunoașterii poetului la Viena, a debutat și ea în literatură, în 1872, cu două lucrări în proză publicate sub pseudonim în „Noul curier român”, așa cum menționează *Dicționarul literaturii române de la origini și până în 1900*, Editura Academiei Române. De aici și până la *seratele literare* pe care le organiza săptămânal Veronica Micle n-a fost decât un pas, bun prilej pentru Mihai Eminescu de a-l frecventa după sosirea la Iași. Ce-a urmat e lesne de închipuit, iar pentru biografi – o adevărată „mană cerească”: trei ani (1874-1877) de iubire înfloritoare, cu greu tănuțită, dar plină de miez și de culoare; cei doi fiind frecvent văzuți împreună în saloanele literare, la „Foișorul de poezie” al Matildei Cugler Poni, la „Bojdeuca din Țicău”, pe banca de sub Teiul Copoului, astfel că *bârfele academice* ale protipendadei ieșene n-au întârziat să ajungă la urechile soțului, rector al universității.

Despre această perioadă fastă a iubirii lor avea să se destăinuie chiar poetul însuși, consemnându-și fericirea „pe o margine de carte”: „Ziua de 4/16 Febr. 1876 a fost cea mai fericită a vieții mele. Eu am ținut-o pe Veronica în brațe, strângând-o la piept, am sărutat-o. Ea-mi dăruie flori albastre pe care le voi ține toată viața mea”. De altfel, poezia *Floare albastră*, scrisă sub influența cunoștinței sale cu Veronica Micle și pu-

Mormântul Veronicăi Micle de la Mănăstirea Văratec

blicată la 1 aprilie 1873 în „Convorbiri literare”, avea să fie întotdeauna „dulcea” floare a dragostei lor.

Așa cum se întâmplă de cele mai multe ori, și fericirea lor avea să intre în scurt timp în impas din cauza *clevetirilor lumii*, dar și a lui Titu Maiorescu, cel care nu vedea „cu ochi buni” această relație și ca urmare, „constrâns” de împrejurări potrivnice, Mihai Eminescu, „cu suflet rănit”, părăsește Iașii și, la 1 octombrie 1877, descinde la București.

Reluarea legăturii cu Veronica Micle are loc mult mai târziu, dar imediat după decesul lui Ștefan Micle din 1879, când, la 8 august, Mihai Eminescu îi trimite o scrisoare de condoleanțe, dar și mărturisitoare a iubirii, considerată de G. Călinescu „una dintre cele mai frumoase și mai tulburătoare scrisori de dragoste din literatura română”. Iată-o, în extrase: „Veronică – e întâia dată că-ți scriu pe nume și cutez a-l pune pe hârtie – nu voi să-ți spun, dar tu nu știi, nici nu poți ști cât te-am iubit, cât te iubesc. Atât de mult încât aș înțelege mai lesne o lume fără soare decât pe mine fără să nu te iubesc. (...) Dumnezeu nu e în cer, nu-i pe pământ; D-zeu e în inima noastră. Am înțeles că un om poate avea totul neavând nimic și nimic având totul”.

Cu toate că venise *momentul*, oficializarea legăturii lor era însă departe de a se produce, fiind mereu tergiversată de formalitățile acordării pensiei de urmaș, fără de care Veronica ar fi fost lipsită de mijloacele subzistenței traiului. În schimb, în sept. – oct. 1879, venind ea la București, după cum spune Slavici în *Amintiri*, petrec împreună o adevărată *lună de miere*, dar *fructul* acesteia avea să fie... *avortat*. Mai departe, doar corespondența lor, când deznădăjduitoare, când patetică, presărată cu aluzii de gelozie și reproșuri, de-o parte și de alta (cazul *Caragiale* – al ei, cazurile *Mite Kremnitz*, *Cleopatra Poenaru* – ale lui), a reușit să păstreze această iubire până la sfârșitul sfârșitului celor doi înamorați. După apariția primelor semne ale bolii lui Mihai Eminescu, în 5 iunie 1883, la Iași, la inaugurarea statuii ecvestre a lui Ștefan cel Mare, Veronica Micle se arată foarte deprimată și deznădăjduită de a nu fi fost din nou împreună. Mai târziu, mereu îngrijorată, în 1888, Veronica merge la Botoșani să-l întâlnească pe Eminescu, aflat în îngrijirea surorii sale Harieta, chiar dacă știa că aceasta îi poartă de multă vreme o ură neîmpăcată. Îi dăruiește primul exemplar al volumului ei de poezii cu dedicația: „Scumpului meu Mihai Eminescu, ca o mărturisire de neștersă dragoste”. Reușește cu greu să-l ia de acolo și să-l ducă la București pentru tratament la sanatoriul dr. Șuțu. Dar „*clipa cea repede s-a lepădat!*” Pe 15 iunie 1889, la ora 4 dimineața, Mihai Eminescu devine o Stea în Veșnicia Cerului, după ce compusese ultima sa poezie, *Stelele-n cer*: „Până nu mor,/ Pleacă-te, îngere,/ La trista-mi plângere/ Plină de-amor.// Nu e păcat/ Ca să se lepede/ Clipa cea repede/ Ce ni s-a dat?”

Presa vremii, consemnând slujba de la Biserica „Sf. Gheorghe” și înmormântarea lui Mihai Eminescu din 17 iunie 1889, sub un tei din Cimitirul Bellu, avea să strecoare și o... notiță: „o doamnă din Moldova, îmbrăcată în negru, a așezat pe pieptul poetului un buchet de flori „Nu-mă-uita!” Sigur, nu putea fi alta decât cea care l-a iubit, l-a inspirat și l-a ajutat în clipe grele, Veronica Micle”.

Premonițial, precum s-a destăinuit unei prietene din Constanța, după vizita poetului la spital, Veronica Micle, răpusă de jale, avea să compună (în doar 20 de minute!) poezia tulburătoare *Raze de lună*, publicată în cotidianul „România” pe 20 iunie 1889: „Ce n-ar da un mort din groapă pentr-un răsărit de lună!/ Ai zis tu, și eu atuncea, când pe-a do-

rului aripe/ Duși de al iubirei farmec – privind cerul împreună –/ Noi visam eternitate în durata unei clipe”.

Deznădăjduită, suportând cu greu pierderea dragului ei *Emin*, după două săptămâni de chin părăsește Bucureștiul și se refugiază în durerea ei imensă la Mănăstirea Văratec. Aici, ca o alinare, transcrie într-un caiet toate poeziile ce i-au fost dedicate de poet, cum și poeziile pe care ea le-a adresat iubitului ei drag. Recitindu-i și scrisorile, un paragraf al uneia avea să-i strecoare gândul morții: „Așa te iubesc și eu – mai mult decât viața, mai mult decât orice în lume și pururea cu frica-n sân, aș vrea să mor or să murim împreună, ca să nu mai am frica de a te pierde”. Transfigurată, ideea suicidului prinde și contur poetic: „O! Moarte vin de treci/ Pe inima-mi pustie și curmă a mele gânduri/ S-aud cum uraganul mugind în grele cânturi,/ Se plimbă în pustie mânat de aspre vânturi,/ Mi-e dor de-un lung repaos... Să dorm,/ Să dorm pe veci” (datată 1 aug. 1889).

Trecând de la gând la faptă, tot pe 1 august, îi solicită unei cunoștințe (Smaranda Gârbea din Tg. Neamț) să-i facă rost de o sticlă de arsenic, pe care o și primește în ziua următoare. Clipa nefastă vine în seara lui 3 august, când, după vizita unor prieteni de la Iași, s-a retras în camera ei și a băut întreg flaconul. Încercarea de a fi salvată a eșuat și, după mai multe ore cumplite de agonie, pe 4 august 1889, „fix după 50 de zile de la sfârșitul lui!”, Veronica Micle pleacă la Cer să-l întâlnească și să fie acolo împreună.

A fost înmormântată în cimitirul Mănăstirii „Sf. Ioan” de la Văratec. Pe placa mormântului i-au fost încrustate pentru posteritate versurile ei memorabile: „Și pulbere țărână din tine se alege,/ Căci asta e-a lumii neștrămutată lege./ Nimicul te aduce, nimicul te reia,/ Nimic din tine-n urmă nu va mai rămânea”.

Au trecut de atunci 131 de ani!

„Ce s-au ales din două vieți?
O mână de cuvinte,
Căror abia le-or da un preț
Aducerile aminte.”

De atunci până acum și poate mai departe rămâne stăruitoare o aceeași întrebare: „Oare cum ar fi arătat poeziile lui Mihai Eminescu dacă n-ar

fi fost inspirat de *îngerul blond*, așa cum o alinta poetul pe cea care i-a furat inima pentru totdeauna, Veronica Micle?”

Răspunsul îl vom găsi, desigur, în scrierile romanțate ale unor renumiți scriitori și în numeroasele studii monografice ale biografilor și exegeților vieții și operei celor doi poeți îndrăgostiți, între care îl cităm pe unul mai recent, exprimat în aprecierea poetului Ioan Pinteș, cel care în 2008 s-a îngrijit de apariția unei noi ediții a poeziilor Veronicăi Micle: „Atâta timp cât Eminescu va fi pomenit în literatura română, alături de el va fi permanent și dulcea Doamnă, Veronica Micle. Că fără ea Eminescu, ca om și ca poet, nu e întreg”.